

Hatice KADIOĞLU ATEŞ² ve Merve Gül MAZI³

Makale Alış: 22 Temmuz 2017

Makale Kabul: 15 Ağustos 2017

Öz

Bu araştırmanın amacı 2010-2016 yılları arasında üstün yeteneklilerle yapılan lisansüstü tezlere genel bir bakış sağlamaktır. Geliştirilen ölçme aracı ile her bir tez çalışma alanına göre bir kategoriye (BİLSEM’lerle ilgili yapılan çalışmalar, üstün yetenekli öğrenciler ve/veya aileleriyle rehberlik alanında yapılan çalışmalar, üstün yetenekli öğrenciler ile diğer öğrencilerin karşılaştırılmasına yönelik çalışmalar.vb) dahil edilmiştir. Çalışmada toplam on tane kategori geliştirilmiştir. Tezler, çalışma alanlarına göre her bir kategoriye dahil edilmiştir. Araştırmanın bulgular kısmında tezlerin amaçları incelenmiştir. Lisansüstü çalışmalara, YÖK Tez Bankasından ulaşılmıştır. Tarama kısmına “üstün” kelimesi yazılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Doküman incelemesi yapılmıştır. Yetmiş dört tane yüksek lisans otuz dokuz tane de doktora tezi araştırılmış olup toplamda yüz on üç tane tez incelenmiştir. Araştırma, üstün yeteneklilerle yapılan çalışmalara toplu olarak bakabilmeyi sağlamıştır. İlgili çalışma üstün yetenekli bir çocuğa sahip olan ebeveynler başta olmak üzere tüm öğretmenlere, eğitimcilere, yöneticilere, maarif müfettişlerine, üstün yetenekli bireyleri tanımaları, ilişkilerinde, eğitimlerinde nelere dikkat etmeleri konusunda önemli ipuçları verecektir. Çalışma bundan sonra yapılacak araştırmalara yol gösterici, araştırmacılara da önemli bir kaynak ve model olma niteliğindedir. Araştırma önerileri sonuçlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler

üstün yetenekliler eğitimi, lisansüstü tezler

¹ İlgili çalışma Yrd. Doç. Dr. Hatice KADIOĞLU ATEŞ’in lisans öğrencisi Merve Gül MAZI tarafından yapılan araştırma önerisinin genişletilmiş halidir.

²Yardımcı Doçent Doktor, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, hatice.kadiogluates@izu.edu.tr

³ İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekâlılar Öğretmenliği lisans öğrencisi.

Giriş

İnsanlık tarihi boyunca üstün yeteneklilik toplumların dikkatini çekmiştir. Üstün genetik kapasitenin üstün olduğu alanda doğru yöntem ve uyarılarla beslenmesi ve eğitimi toplumlara büyük katkılar sağlayacaktır. Bu nedenle üstün yetenekli bireylerin eğitimleri önem taşımaktadır (Baykoç Dönmez, 2012).

Üstün zekâ, en az bir yetenek alanında akranlarının arasında en az üst %10'luk kısımda bulunan, eğitilmemiş ve kendiliğinden açığa çıkan doğal potansiyellere sahip olmak ve bunları kullanmaktır. Üstün yetenek, sistematik olarak geliştirilen yeteneklerde süper üstünlük ve insan etkinliğinin en az bir alanında akranlarının arasında en az üst %10'luk kısmında bilgi sahibi olma ve bu alanda aktif olmaktır. Bu tanımlara göre bu iki kavramın üç ortak yönü vardır: a) ikisi de insan becerisine atıfta bulunur; b) ikisi de ortalama ya da sıradan insanlardan farklı olan bireyleri hedef alan bir anlayış içindedir; c) ikisi de sıra dışı davranışlardan dolayı "normal olmayan" insanlara atıfta bulunur. Bu ortak noktalar, gündelik dilin yanı sıra, alanda çalışan öğretim üyelerinin çoğunun neden bu iki kavramı karıştırdığını açıklamaktadır (Baltacı, 2013).

Her çocuğun kendi özel yetenekleri vardır. Her çocuk kendine has özelliklerle doğar. Çocuğun bunları keşfetmesi ve hayatı boyunca kullanabilmesi için ona yardımcı olunması gerekir. Veliler ve eğitimciler çocuklardaki kendilerine has yetenekleri bilinçli yöntemlerle bulup ortaya çıkarmalıdır. Günümüzde yetenekli ve üstün yetenekli çocukların da özel eğitime gereksinimi olan diğer çocuklar kadar kabul görmesi sağlanmalıdır (Stuart ve Beste, 2008).

Üstün zekanın tanımı konusunda henüz evrensel bir uzlaşıya varılmış değildir. Üstün zeka tanımının bireyden bireye toplumdan topluma zamandan zamana ve coğrafyadan coğrafyaya farklılık gösterdiği ileri sürülebilir. Kısacası soyut semboller ile çalışan bir matematikçi ile duygularla çalışan bir şairin, bütün uğraşı buzullar olan bir Eskimo ile hayatını Buda'nın öğretilerine adanmış bir keşişin üstün zekaya yüklemiş olduğu anlamlar çok farklı olsa gerek (Sak, 2014).

"Üstün ve özel yeteneklilik; bireyin, genetik özelliklerle var olan ve çevresel uyaranlarla gelişen; fiziksel büyüme ve gelişim, hareket gelişimi, algı-dikkat kontrolü, analiz, sentez, problem çözme gibi bilişsel gelişim, dili anlama ve ifade etme yeteneği, sosyal, duygusal ve estetik gelişim alanlarının birinde ve/veya birkaçında ya da hepsinde çeşitli gözlem ve ölçme araçlarıyla uzman kişiler tarafından gözlenen ve/veya ölçülebilen, yaşatlarından ileri düzeyde olma durumudur (Baykoç Dönmez, 2014).

Üstün yetenekli öğrencilerin en belirgin özelliği; hızlı öğrenme, doğru anımsama, derinlemesine bilgiye sahip olma, okuma-yazmada hızlı bir gelişim gösterme, rakamları ileri düzeyde anlama ve kullanma, yeni fikirlere açık olma, yüksek düzeyde motivasyon, araştırmaya yoğun merak, ilgi ve gelişmiş hayal gücüne sahip olmalarıdır

(Whitmore, 1980; Tardif & Sternberg, 1988 akt. Schreglmann, 2016). Üstün yetenekli öğrenciler gelişimin her alanında yaşatlarının ilerisindedir. Erken yürür, erken konuşur, okumayı erken yaşta öğrenirler. Orijinal fikirleri vardır. Oldukça yaratıcıdır (Yıldırım Doğru, 2013).

Üstün zekâlı çocukların aileleri kendilerini hem ödüllendirilmiş hem de cezalandırılmış hissedebilirler. Üstün zekâlı olmak, hem çocuk için hem de aile için içsel ve dışsal çok çeşitli sosyal duygusal deneyimlerle mücadele gücünü gerektirmektedir. Bir aile için üstün zekâlı çocuğa sahip olmak hem keyifli hem de zorlayıcı bir durum olabilmektedir (Moon, 2004 akt. Afat, 2013a). Üstün zekalı bir bireyin üstünlüğüne özgün stres ve dinamikler olduğu unutulmamalıdır. Üstün zekalı çocuğun hayatının her boyutunun (akademik, benlik algısı, sosyal beceriler, iyi oluş, duygusal sağlık ve yetenek olgunluğu) dikkate alınması önemlidir (Robinson, Shore ve Enersen, 2014). Yaratıcılık bireyin algılarında, kişiliğinde, sosyal ilişkilerinde, iş alışkanlıklarında, düşünme ve dünyayı algılama biçiminde yatmaktadır (Sak, 2016). Yetenek yalnızca okulda değil bireyin aktif olarak etkileşim içinde bulunduğu ve yeteneğini kullandığı her yerde gelişir. Yetenek gelişimi, okulun yanı sıra aile başta olmak üzere toplumun diğer unsurlarının da eğitime katılımını gerektirir. Yetenek gelişimi bireyin zihinsel yatırımını, sebat etmesini, sürekli çalışmasını, disipline olmasını, iş ahlakı kazanmasını gerektirir. Etkili olan yetenek gelişim programlarının hizmet düzeyleri ve fırsatları çeşitlilik içerir. Yetenek gelişimi ile ilgili olarak planlanan eğitim uygulamaları, öğrencilerin yetenekleri, becerileri ve ilgileri temel alınarak oluşturulur. Öğrencilerin kendi yeteneklerini ve ilgi alanlarını tanımalarına ve kendilerine ait bu bilgileri bireysel amaçlarını belirleme ve mesleki planlamalarını yapma sürecinde kullanmalarına yardımcı olmak yetenek gelişimi uygulamalarının önemli bir vazifesidir (Sak, 2009).

Doğal yetenekler, çocukların gelişim süreci boyunca karşılaştıkları çeşitli görevler yoluyla gözlenebilir. Doğal yetenekler, okumayı öğrenmek, yabancı dil konuşmak ya da yeni matematik kavramlarını anlamak için gerekli olan bilişsel becerileri ve çeşitli teknik problemlerin çözümünde kullanılan yaratıcı becerileri ya da bilimde, sanatta, literatürde özgün çalışmalar üretmeyi içerir. Aynı zamanda çocukların günlük hayatta kullandıkları sosyal becerileri ve spor, müzik gibi fiziksel becerileri de içerir. Bu doğal beceriler değişken derecelerde tüm çocuklarda kendini gösterir. Yüksek potansiyel ya da üstün zekâ küçük çocuklarda daha kolay ve doğrudan gözlenebilmesine karşılık yine de üstün yetenek büyük çocuklarda ve hatta yetişkinlerde bile daha hızlı öğrenme süreci ve daha büyük doğal yeteneklerle kendini gösterebilir. “Üstün zekâ” etiketi eğitim alanına özgü gibi görünür ve sanatta eğitimciler tarafından ya da sporda profesyoneller tarafından nadiren kullanılır. Üstün zekânın yaygın açıklaması “yetenek” ya da “doğal yetenek”tir (Baltacı, 2013).

Ülkemizde üstün zekâlılar alanındaki ilk akademik çalışmaların Mithat Enç ile başladığı söylenebilir. MEB bünyesinde ise 1964 yılında özel üst sınıfların ve Ankara

Fen Lisesinin açılmasıyla uygulamaların başladığı düşünülebilir. 1989'da Anadolu güzel sanatlar lisesi, 1993'te de bilim ve sanat merkezleri faaliyete başlamıştır. 2002 yılında İstanbul Üniversitesinde Üstün Zekalılar Öğretmenliği bölümü açılmıştır. 2007 yılında Anadolu Üniversitesinde Üstün yetenekliler eğitim programları hizmet vermeye başlamıştır. Alanyazında Enderun mektebine ve köy enstitülerine üstün zekalıların eğitiminde yer alan kurumlar içerisinde rastlanmaktadır. Bu kurumların nitelikli insan yetiştirmek için farklılaştırılmış eğitim verdikleri doğrudur. Ancak üstün zekalılar için açılmış birer kurum olduklarını düşünmek doğru değildir. Bunun sebebi söz konusu kurumların üstün yeteneklileri tanılamaya yönelik bilimsel bir yöntem kullanmamış olmalarıdır (Demirel Gürbüz ve Ayas, 2014).

Üstün yetenekli bireylerin eğitimi amacıyla açılan kurumlar ile ilgili Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 43. Maddesinde şunlar yer almaktadır: (1) Okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla Bakanlıkça gündüzlü özel eğitim kurumları açılır. (2) Bu kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır: a) Bireysel eğitim-öğretim yapılması esastır. b) Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde, sosyal ve duygusal gelişim bütünlük içerisinde ele alınır. c) Kurumdaki eğitim-öğretim etkinlikleri, öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarındaki programlara destek olacak şekilde planlanır ve yürütülür. ç) Öğrencilerin özel yetenek alanlarıyla ilgili örgün eğitim kurumlarında izledikleri program ile kurumdaki yapacakları çalışmalar arasında paralellik sağlanır. d) Öğrencilere, geleceğe yönelik düşünme, tahminlerde bulunma ve bunları tartışarak çalışmalarına yansıtma becerileri kazandırılır. e) Eğitim-öğretim etkinlikleri öğrencileri dıştan yönelimli ve yönetimli bir disiplin ile denetim yerine içten odaklı disiplin ve denetim anlayışını geliştirmeye yönelik olarak düzenlenir. f) Öğrencilere, kapasiteleri ölçüsünde benlik gelişimi ve iletişim becerileri kazandırılır. g) Öğrencilerin, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünme yetenekleri, ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirilir. ğ) Öğrencilere, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerileri kazandırılır. h) Öğrencilere, öğrenme, araştırma, problem çözme ve bağımsız karar verme becerileri kazandırılır. ı) Eğitim-öğretim süreci; öğrenci, veli, okul ve kurumun iş birliğinde devam ettirilir (MEB, 2007).

Akademik alanda üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi, hem bu öğrencilerin üstün zekalı olmaları nedeniyle özel eğitim ihtiyaçları açısından hem de eğitimlerindeki kalitenin artırılmasının ülkenin gelişimindeki (stratejik, teknolojik, liderlik, ekonomik) katksu açısından müstakil ve özel olarak önemle üzerinde durulması gereken bir alandır (Tortop, 2015).

Özel yetenekli bireylerin normal sınıflarda sunulan geleneksel eğitim anlayışının ötesinde farklı öğrenme yöntemlerine gereksinimleri vardır. Bu öğrencilerde var olan

yeteneklerin doğası, potansiyellerini en üst seviyeye çıkaracak farklılaştırılmış öğrenme deneyimleri gerektirir. Bu nedenle öğretmenler bir yandan öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılama hızını ayarlarken diğer taraftan onların öğrenme deneyimlerinin derinliğinin ve kalitesinin geliştirilmesini de dikkate almalıdır (Erdoğan, 2015).

Üstün yetenekli çocukların diğer çocuklara göre gerek bilişsel gerekse duyuşsal alanda farklı ihtiyaçları vardır. Yapılan araştırmalar, üstün yetenekli çocukların bu ihtiyaçlarını okul ortamında karşılamakta zorlandıklarını göstermektedir. Öğretmenlerin geleneksel tutumları ve yaklaşımları üstün yetenekli öğrencilerin eğitim ortamına karşı olumsuz tutum sergilemelerine neden olmaktadır. Dolayısıyla beklenen performansta düşüş yaşanmakta ve üstün yetenek normalleşmekte bir başka deyişle körelmektedir (Akarsu, 2001 akt. Bildiren, 2013)

Campbell (1996) üstün zekâli çocuklarda başarının ön koşulu olarak güven duygusu, disiplin, çalışma alışkanlıkları, kendini algılama ve destekleyici aile tutumlarını göstermiştir. Bazı aileler çocuklarının üstün yetenek ve zekâlarının boşa gittiği, iyi değerlendirilemediği noktasında aşırı bir anksiyete içine girebilmektedirler. Ailenin yaşadığı bu kararsız ve umutsuz durum üstün zekâli çocuklarında da çatışma ve karışıklık yaşamasına neden olabilmektedir (Akt. Afat, 2013a).

Dünyada ve ülkemizde üstün yetenekli bireylerin genel nüfus içerisindeki oranları yüzde iki olarak tahmin edilmektedir. Bilgi edinme ve bilgi üretmenin kaynağı donanımlı bir eğitimden geçmektedir. Üstün yetenekli bireylerin özel eğitimleri de bu noktada daha da önem arz etmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalar son 15-20 yıldır dünya ülkelerinin üstün ve özel yetenekli bireylerine daha fazla önem verdiklerini, bebeklikten itibaren özel eğitim yöntem ve araçları geliştirdiklerini ortaya koymaktadır (Baykoç Dönmez, 2014). Bu nedenle yapılan bu çalışmada üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde bu alanda çalışmak isteyen herkesin ulaşabileceği kaynaklar değerlendirilmiştir. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi alanyazını oluşturularak yapılmış lisansüstü çalışmalar sunulmuştur. Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de üstün yeteneklilerle ilgili yapılmış olan lisansüstü çalışmalarının değerlendirilmesidir.

Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

- Çalışmalar konularına göre nasıl dağılım göstermektedir?
- Çalışmaların amaçları nelerdir?
- Çalışmaların bulguları nelerdir?

YÖNTEM

Bu araştırmada, Türkiye’de 2010-2016 yılları arasında üstün yeteneklilerle ilgili yapılmış olan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu çalışmada, tarama modeli türlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak

amacı ile evrenin tümü ya da bir örnekleme üzerinde yapılan taramalardır (Karasar, 2006). Yapılan çalışma, ülkemizde lisansüstü düzeyde yapılan üstün yeteneklilerle ilgili araştırmalarının amaçlarının ve sonuçlarının tartışılarak incelendiği, verilerin doküman incelemesiyle oluşturulduğu, sonuçların açıklanıp yorumlandığı betimsel bir araştırmadır. Çalışmanın yöntemi belge-döküman incelemesidir. Bir veri toplama yöntemi olarak belge incelemesinde temel amaç, araştırılması hedeflenen olay ya da olgular hakkında yazılı bilgi içeren kaynakların ayrıntılı biçimde analiz edilmesidir. Belge incelemesi, özellikle derinlemesine görüşme ve kapsamlı gözlem yapmanın olanaklı olmadığı durumlarda tek başına bir araştırma yöntemi olarak kullanılabilir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmalarda doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmanın evreni Türkiye’de üstünlerle ilgili yapılmış tüm lisansüstü çalışmalardır. Örnekleme ise, 2010-2016 yılları arasındaki çalışmalar oluşturmaktadır. Çalışmada; Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi resmi sitesinde konuyla ilgili yapılan lisansüstü tezler tespit edilmiştir. Arama motoruna “üstün” yazılarak tarama yapılmıştır. Erişimi engelli olan çalışmalar araştırma kapsamının dışında tutulmuştur. Geliştirilen ölçme aracı ile her bir tez çalışma alanına göre bir kategoriye dahil edilmiştir. Yetmiş dört tane yüksek lisans otuz dokuz tane de doktora tezi araştırılmış olup toplamda yüz on üç tane tez incelenmiştir.

Geçerlilik ve Güvenirlik

Geçerlilik ve güvenirlilik, araştırma sonuçlarının inandırıcılığını sağlamak için kullanılır. “Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmada geçerliliği sağlamak için veri analiz süreci özellikle de geliştirilen ölçme aracı ile her bir tez çalışma alanına göre bir kategoriye dahil edilmesi on farklı kategoriye nasıl ulaşıldığı şu şekilde açıklanabilir: Araştırmada elde edilen yüz on üç tezin her biri için onu en iyi temsil ettiği varsayılan bir örnek çalışma alanı derlenmiştir. Bu çalışma alanları ile tezlerin amaç ve sonuçlarına bulgular kısmında yer verilmiştir.

Araştırmanın güvenirliliğini sağlamak için, araştırmada ulaşılan on farklı kategori altında verilen tezlerin söz konusu çalışma alanını temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu amaç doğrultusunda, farklı bir üniversitede eğitim fakültesinde ilgili alan uzmanı olarak görev yapan doçentlik kadrosundaki öğretim üyesine iki liste verilmiştir. Birinci listede yüz on üç adet tez isminin olduğu liste yer almaktadır. İkinci listede on farklı kategori yer almaktadır. Uzmardan bu iki listeyi de kullanarak birinci listedeki tezleri ikinci listedeki çalışma alanları ile eşleştirmesi istenmiştir. Daha sonra, uzmanın yaptığı eşleştirmeler

araştırmacıların kendi kategorileriyle karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” sayıları tespit edilerek araştırmanın güvenilirliği (Güvenirlilik = görüş birliği / görüş ayrılığı + görüş ayrılığı X 100) kullanılarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994: 64). Nitel çalışmalarda, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda arzu edilen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmış olmaktadır. Bu araştırmaya özgü olarak gerçekleştirilen güvenilirlik çalışmasında %95 oranında bir güvenilirlik sağlanmıştır. Güvenirlilik çalışması kapsamında görüşüne başvuru alan uzman sadece beş tezi araştırmacınınkinden farklı bir kategoriyle ilişkilendirmiştir. Bu durumda, Güvenirlilik = $113 / 113 + 5 \times 100 = \%95$ olarak hesaplanmıştır. Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği hesaplanırken Saban (2008)’in çalışması örnek alınmıştır.

BULGULAR

BİLSEM’lerle İlgili Yapılan Çalışmalara İlişkin Bulgular

Yıldız (2010), üstün yeteneklilerin eğitiminde bir model olduğu düşünülen Bilim ve Sanat Merkezlerinin amaç, yapı ve işleyişlerini inceleyerek kuruluş amaçlarına hizmet etme durumlarını değerlendirmiştir. Kömek (2012), Bilim Sanat Merkezlerinde yetenek alanları belli olan üstün yetenekli öğrencilerin fen ve teknoloji dersine ilişkin bilim okuryazarlıklarını analiz etmiştir. Çamdeviren (2014), bilim ve sanat merkezine devam eden üstün yetenekli çocukların anne babalarının; çocuklarıyla olan etkileşimlerinde ortaya çıkan güçlükleri, bilim ve sanat merkezine devamlarında ve süreç içinde karşılaştıkları zorlukları belirlemiştir. Yavuzylmaz (2012), Bilim ve Sanat Merkezleri’ne devam eden 7-11 yaş grubu üstün yetenekli çocuklara verilecek sanat eğitimi bağlamında öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin konu ile ilgili görüşlerini belirlemiştir. Özarslan (2015), proje paydaşlarının üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin bilim ve sanat merkezlerinde gerçekleştirdiği biyoloji alanı proje çalışmaları hakkındaki düşüncelerini belirlemiş ve bu proje çalışmalarının üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin biyoloji öğrenmeye yönelik motivasyonları ile bilimsel tutumlarına etkisini ortaya koymuştur. Yaylacık (2014), Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenim gören üstün yetenekli beşinci sınıf öğrencileri ile ortaokul beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarını, metin birimleri açısından değerlendirmiştir.

Üstün Yetenekli Öğrenciler ve/veya Aileleriyle Rehberlik Alanında Yapılan Çalışmalara İlişkin Bulgular

Akar (2010), ilköğretim kademesindeki üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik hizmetlerine olan gereksinimlerini; bu öğrencilerin ebeveynlerinin ve Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim vermekte olan öğretmenlerinin bakış açılarından yola çıkılarak belirlemeye çalışmıştır. Kurtulmuş (2010), Bilim ve Sanat Merkezine devam eden üstün yetenekli çocukların ailelerine verilen Grup Eğitimi Destekli Bilgisayar Temelli

Eğitim Programı'nın aile bireylerinin aile ilişkilerini algılamalarına ve çocukların mükemmeliyetçilik düzeylerine etkisini incelemiştir.

Saranlı (2011), Hacettepe Üstün Yetenekliler Aile Rehberliği Programı'nın (HÜYAP) aile içi fonksiyonlar, çocuğun ruhsal uyumu ve çocuğun algıladığı sosyal destek üzerindeki etkilerini ortaya koymak ve yurtdışında yaygın olarak kullanılan SENG Aile Rehberliği Modeli ile yeni geliştirilen HÜYAP Modeli arasındaki farkları incelemek amacıyla çalışmıştır. Konyalıoğlu (2013), üstün zekâlı öğrencilerde bilinçli hipnozun ve Sınav Kaygısı Programı (SKP) adı verilen grup rehberlik programının sınav kaygısını azaltmaya yönelik etkililiklerini incelemiştir.

Üstün Yetenekli Öğrenciler İle Diğer Öğrencilerin Karşılaştırılmasına Yönelik Çalışmalara İlişkin Bulgular

Güneş (2010), Roets Liderlik Değerlendirme Ölçeğini kullanarak ilköğretim çağındaki üstün yetenekli öğrenciler ile aynı yerleşim yerlerinin ilköğretim okullarındaki normal gelişim gösteren öğrencilerin liderlik becerilerini karşılaştırmıştır. Bapoğlu (2010), üstün zekâlı ve yetenekli çocukların yaratıcı ve eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesini, üstün zekâlı olmayan çocukların yaratıcı ve eleştirel düşünme düzeylerini üstün zekâlı çocuklarla karşılaştırılmasını, üst düzey düşünme becerilerinin eğitim sistemi içerisindeki gerekliliğini vurgulama amacıyla çalışmıştır. Özdemir (2010), ilköğretim ikinci kademeye devam eden; üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcı yazma düzeylerini belirleyerek ve normal zekâyâ sahip öğrencilerle aralarındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymuştur. Gürel (2011), üstün yetenekli olan ve olmayan öğrencilerin matematik kaygı düzeylerini belirleyerek karşılaştırmıştır. Uyaroğlu (2011), duygusal zeka ve empati becerilerinin üstün yetenekli çocuklarda ve normal gelişim gösteren yaşlılarında farklılık gösterip göstermediğinin ve ebeveyn tutumlarının etkisinin incelenmesini amaçlamıştır. Üçüncü, dördüncü ve beşinci sınıflara devam eden üstün yetenekli olup Bilim ve Sanat Merkezleri'nde eğitim alan ve normal gelişim gösteren öğrencilerin anne baba tutumlarının duygusal zekalarına ve empati beceri düzeylerine olan etkilerini incelemektir. Ürek (2012), üstün zekâyâ sahip olan ve olmayan ilköğretim seviyesindeki öğrencilerin feni ve bilimi algılayışları ile feneve bilime karşı tutumlarını karşılaştırmıştır. Bu amaçla, 61 üstün zekâlı, 121 üstün zekâlı olmayan toplam 182 öğrenci ile karma araştırma deseninde bir çalışma yürütülmüştür. Süel (2011), ilköğretim birinci sınıf düzeyindeki üstün ve normal zekâ düzeyindeki çocukların, fonolojik farkındalık düzeylerinin, okuma başarıları üzerine olan etkisini karşılaştırmıştır. Sontay (2013), üstün yetenekli öğrencilerle normal okullarda bulunan akranlarının çevre okuryazarlık düzeylerini karşılaştırmıştır. Yılmaz Çelik (2013), üstün zekâlı olan ve olmayan 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ateş (2014), Üstün Yetenekli Öğrencilerin akranlarına göre belirlenmiş milli ve manevi değerlerin

ediminde pozitif yönde farklılığını belirlemek amacıyla çalışmıştır. Bakır (2015), üstün zekâlı olan ve üstün zekâlı olmayan öğrencilerin ebeveynlerinin çocuk yetiştirme stillerinin öğrencilerin benlik algılarına etkisinin ortaya konmasını amaçlamıştır. Ayrıca öğrencilerin benlik algılarının öğrencilerin üstün zekâlı olma ya da olmama durumu ile cinsiyete göre farklılaşma düzeyinin ve ebeveynlerin çocuk yetiştirme stillerinin çeşitli değişkenlere (eğitim düzeyi, çocuklarının üstün zekâlı olup olmama durumu) göre farklılaşma düzeyinin saptanmasına odaklanılmıştır. Topçu (2015), üstün ve normal zeka düzeyine sahip öğrencilerin içsel-dışsal motivasyon düzeyleri ile benlik saygısı düzeyi arasındaki ilişkiyi ve içsel-dışsal motivasyon ile benlik saygısı düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamıştır. Koçyiğit (2015), üstün zekâlı bireylerin normal zekâlı bireylere göre problem çözme sürecinde ne gibi zihinsel farklılıklar gösterdiğini açıklamak ve bu yolla üstün zekâlılarda matematik öğretimi ile ilgili öneriler getirmek amacıyla çalışmıştır. Gözeten (2016), üstün ve normal zekâlı öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutumlarının karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Bencik Kangal (2010), altıncı ve yedinci sınıf düzeyindeki üstün yetenekli ve normal gelişim gösteren çocukların ahlaki yargılama düzeylerini saptama ve yaratıcı drama yöntemiyle verilen ahlaki yargılama düzeyinin gelişimini destekleyici eğitimin, üstün yetenekli ve normal gelişim gösteren çocukların ahlaki yargılama düzeyleri üzerine etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Orhan Karsak (2014), karma öğretim tasarımına dayalı bireysel ve işbirlikli blogla bütünleştirilmiş yazma öğretiminin, ilköğretim 5. sınıf düzeyindeki üstün ve normal zekâlı öğrencilerin Türkçe dersindeki yazma performanslarına etkisini incelemiştir.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi Öğretimi İle İlgili Model/Program Değerlendiren/Geliştiren Çalışmalara İlişkin Bulgular

Kılıç (2010), Enderun Mektebi’nin günümüzde uygulanan üstün yetenekli çocukların eğitim modellerinden hangisi ile ne düzeyde benzerlik gösterdiğini ortaya koymuştur. Çakır (2015), üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde mentorluk sürecini değerlendirmiş ve Türk Eğitim Sistemi açısından uygulanabilir bir eğitim modeli geliştirmiştir. Özden (2015), sadece IQ ölçümleriyle başarı potansiyelleri belirlenen üstün yetenekli çocukların bu ölçümlerin eksik bıraktığı yanlarının ortaya çıkarılması ve bu eksikleri tamamlamayıp desteklemeye yönelik eğitim programlarının hazırlanmasının önemine dikkat çekmiştir. Akça (Üşentü) (2013), Türkçe dersiyile ilgili farklı kazanımların ve farklı etkinliklerin bulunduğu Türkçe öğretim uygulamalarının, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin akıl yürütme ve yazma becerilerine yönelik olarak dili kullanmaya etkisini saptamıştır. Deringöl Karataş (2013), üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına göre farklılaştırılmış 5. sınıf matematik eğitim programının bir bölümünün üstün zekâlı öğrencilerin matematik dersi başarısına, yaratıcılığına, tutumuna ve akademik benlik kavramına olan etkisini ortaya koymuştur. Levent (2011), Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik

ülke ölçekli işlevsel politikaların geliştirilmesi için gerekli bilgi altyapısının oluşmasına katkı sağlamayı amaçlamıştır. Ercan (2013), ilköğretim 6. sınıfta öğrenim gören üstün yetenekli öğrencilerin fen alanındaki yeteneklerini ortaya çıkarmış ve yeteneklere dayalı geliştirilen model önerisinin etkililiğini test etmiştir. Varlı (2014), üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin hafıza performanslarına EEG-Biofeedback yönteminin etkisini araştırmıştır. Çalışmanın alt amacı ise EEG-Biofeedback yöntemi ve Hafıza Egzersiz Programının üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin hafıza performansına yönelik etkilerini karşılaştırmıştır. Kaplan Sayı (2013), üstün zekâlı öğrencilerin akademik ve zihinsel ihtiyaçlarına cevap veren bir İngilizce programının geliştirilmesini, uygulanmasını ve bu programın etkililiğinin sınanarak, sonuçlarının ortaya konmasını sağlamıştır. Bu sebeple ilköğretim 5.sınıf düzeyinde öğrenim gören üstün zekâlı öğrenciler için İngilizce dersindeki “Health Problems” ünitesi farklılaştırılarak özgün bir ünite programı oluşturulmuştur. Özyaprak (2012), üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin matematikte yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye yönelik bir matematik programı hazırlayarak bu programın etkililiğini sınamıştır. Aygün (2010), üstün yetenekli öğrencilere yönelik matematik programının özelliklerini belirleyerek, Bilim ve Sanat Merkezleri için hazırlanacak olan matematik programına ve üstün yetenekli öğrencilere hizmet eden diğer başka kurumlarda uygulanacak olan matematik programlarına temel oluşturmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulardan, öğrencilerin matematik üzerine düşüncelerini sağlayacak ve matematiği derinlemesine öğretecek şekilde matematik eğitimi verilmesi gerektiği sonucuna varılabilir. Vural (2010), ilköğretim “hayat bilgisi” ve “fen ve teknoloji” öğretim programlarında yer alan “erime, donma, buharlaşma, kaynama ve yoğunlaşma” kavramlarının, 6. sınıf seviyesindeki üstün yetenekli öğrenciler tarafından anlaşılma düzeylerini ve kavram yanlışlarını belirlemiş ve 5E modeline uygun geliştirilen etkinliklerin öğrencilerin bu kavramları anlamaları ve yanlışları üzerine etkisini araştırmıştır. Tantay (2010), özel veya üstün yetenekli çocuklara eğitim veren okul ve merkezler için eğitim ve yönetim modellerini incelemeyi, değerlendirmeyi ve geliştirmeyi amaçlamıştır. Duman (2013) öğretmenlere Üstün Yetenekli Öğrencilerle karşılaştıklarında uygulayacakları eğitim modellerini ve destekleyici öğretimsel müdahaleler hakkında bilgi sunmayı, nitelikli bir sınıf ortamı hazırlama ipuçlarını vermek amacıyla çalışmıştır. Genç (2013), disiplinler arası öğretimin, üstün yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar etkinliklerinde, ne tür sonuçlar ortaya koyacağını görülmesini amaçlamıştır. Kök (2012), üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerde yaratıcı düşünme ve paralel öğretim programı modeli temele alınarak farklılaştırılmış geometri öğretiminin yaratıcılığa, uzamsal yeteneğe ve başarıya etkisini değerlendirmiştir. Ogurlu (2012), ilköğretim 6. sınıfına devam eden öğrencilerin liderlik becerilerini geliştirmeye yönelik liderlik eğitim programı geliştirmiş ve bu programın etkililiğini sınamıştır. Aksoy (2014), öğrenme stili, çoklu zeka alanı ve kişilik tipi özelliklerinin cinsiyet ve sınıf değişkenleri de ele alınarak hem aralarındaki

ilişkilerin araştırılması hem de matematik alanında üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesinde kullanılabilir olup olmadıklarının veri madenciliği yöntemleri ile incelenmesini amaçlamıştır. İter (2015), bibliyoterapi tekniğinin üstün yetenekli çocukların mükemmeliyetçilik düzeylerine etkisini araştırmıştır. Altıntaş (2014), ortaokula gitmekte olan üstün zekâlı öğrencilerin matematik eğitimine yönelik olarak bir farklılaştırma yaklaşımı geliştirmiş ve geliştirilen farklılaştırma yaklaşımının hem üstün zekâlı hem de üstün zekâlı olmayan öğrencilerin başarıları ve yaratıcı düşünme becerileri üzerindeki etkisine bakmış, öğretmen ve öğrenci görüşlerini almıştır. Üstünel (2014), bilgisayar bilimleri ve mühendisliğin önemli bir çalışma alanı olan sanal gerçeklik ve kuvvet geri beslemeli haptik teknolojiler kullanılarak geliştirilen uygulamaların üstün yetenekli/zekâlı öğrencilerin kimya eğitiminde kullanılmasını ve etkilerini incelemiştir. Umar (2014), karma öğrenme yöntemi kullanılarak farklılaştırılmış öğretim tasarımının, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin akademik başarıları, eleştirel düşünme becerileri ve yaratıcılıkları açısından deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemiştir. Akkaya (2016), rol model içerikli animasyonların üstün yetenekli 4. sınıf öğrencilerin fen bilimleri dersinde zihinsel risk alma davranışları ve öğrenmelerine etkisi incelemiştir. Eşsizoglu (2013), üstün zekâlı öğrencilerin akademik ve zihinsel ihtiyaçlarına cevap veren bir Sosyal Bilgiler programının geliştirilmesini, uygulanmasını ve bu programın etkililiğinin sınınanarak, sonuçlarının ortaya konmasını sağlamıştır. Çakır (2011), üstün yetenekli öğrencilerin elektrik konusundaki “İletkenlik ve Yalıtkanlık” kavramlarını anlama düzeylerini ve bu kavramları öğrenirken konuyla ilgili oluşturdukları zihinsel modellerin belirlenmesini amaçlamıştır. Susam (2012), ilköğretim 4. ve 5. sınıf fen ve teknoloji dersi ile matematik dersinde üstün zekâlı öğrencilere yönelik uygulamaları değerlendirilmiştir. Akgül (2014), üstün yetenekli öğrencilerin matematik yaratıcılıkları, matematik öz yeterlik, matematik dersi biliş üstü becerileri ve matematik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Maba (2014), Türkiye’de müzik alanında potansiyel üstün yetenekli bireylerin aldıkları eğitimi inceleyerek bu eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerini belirlemiş, gelecekte eğitim alacak potansiyel üstün yetenekli bireylerin eğitimlerine ve bu konuyu önemseyen eğitimcilere katkı sağlamayı amaçlamıştır. Akça (Üşenti) (2013), Türkçe dersiyle ilgili farklı kazanımların ve farklı etkinliklerin bulunduğu Türkçe öğretim uygulamalarının, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin akıl yürütme ve yazma becerilerine yönelik olarak dili kullanmaya etkisini saptamıştır. Batdal Karaduman (2012), üstün yetenekli öğrencilere yönelik bir geometri öğretim programı hazırlayarak programın etkililiğini sınamıştır. Çalikoğlu (2014), üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için derinlik ve karmaşıklık özellikleri temel alınarak farklılaştırılmış fen eğitimi; akademik başarı, bilimsel süreç becerileri ve tutum değişkenlerinde etkili midir sorusuna yanıt aramıştır. Camcı Erdoğan (2014), üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını karşılayacak bir Fen ve Teknoloji programının geliştirilmesi, uygulanması

ve etkililiğinin sınanmasını amaçlamıştır. Yaman (2014), üstün zekâlı öğrencilerin akademik ve zihinsel ihtiyaçlarına cevap verebilecek beyin temelli öğrenme yaklaşımını temel alan farklılaştırılmış Fen ve Teknoloji programının geliştirilmesi, uygulanması ve etkililiğinin sınanarak sonuçlarının ortaya konmasını sağlamıştır. Atalay (2014), üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için; 'Bütünleştirici Eğitim Programı Modeli' temele alınarak farklılaştırılmış sosyal bilgiler dersi ünite programının, öğrencilerin akademik başarılarına, derse yönelik tutumlarına, eleştirel düşünme ve yaratıcılıklarına etkisinin incelenmesi amaçlamıştır. Bulut (2010), üstün zekâlı öğrencilere yönelik zenginleştirilmiş bir öğretim programı hazırlayarak bu programın etkililiğini sınamıştır. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmanın alt amacı, İngilizce dersinde zenginleştirilmiş programın uygulandığı grubun erişimi ortalamaları ile genel programa dayalı öğretimin uygulandığı grubun erişimi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını ortaya koymuştur.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Becerileri ve/veya Özelliklerine Yönelik Yapılan Çalışmalara İlişkin Bulgular

Karabey (2010), üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcı problem çözmeye yönelik erişim düzeylerini ve kritik düşünme becerilerini belirlemiştir. Doğan (2015), üstün yetenekli lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi oluşturmuştur. Sürücü (2013), üstün yetenekli lise öğrencilerinin psikolojik belirtilerini, stres kaynaklarını ve stres karşısında verdikleri tepkileri incelemiştir. Kara (2016), niteliksel araştırma yöntemlerinden derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak İzmit Bilim ve Sanat Merkezindeki üstün zekâlı çocukların okul, aile, sosyal çevre ve kişisel sorunları ile geliştirilebilir alanları tespit edildikten sonra, duygusal zekâlarının gelişimleri sürecinde sosyal ve duygusal bakımdan kişilerarası iletişimde başarılı olmalarının sağlanması ve böylelikle doğru iletişim süreçlerinde sürdürülebilirliğin elde edilmesi planlanmıştır. Bagav (2015), Üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme stilleri ile sınıf düzeyi, yaş, cinsiyet, anne ve babanın eğitim düzeyi gibi demografik özelliklerin yanı sıra, yaşadığı alanda internet olup olmadığı, ders çalışırken yardım aldığı kaynaklar, bir günde kaç saat derse zaman ayırdığı, derse ayrılan bu zamanın günün hangi aralığında olduğu, ders çalışmaya uygun mekânın olup olmadığı, akademik bir yarışmada herhangi bir derecesi olup olmadığı, bir sanat dalıyla ilgilenip ilgilenmediği ve okulda herhangi bir kulübe üye olup olmadığı değişkenlerine göre incelemiştir. Cevher (2015), Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim gören 8. sınıf üstün yetenekli öğrencilerin anomalik durumlara odaklı argümantasyon (dayanaklandırma) sürecini deneyimlemelerinin bilimsel yaratıcılık düzeylerine etkisinin olup olmadığını araştırmıştır. Yazgan Sağ (2012), ortaöğretimde öğrenim gören üstün yetenekli öğrencilerin, problem çözme durumlarındaki öz düzenleme davranışlarını, sosyal bilişsel bakış açısına göre incelemiştir. Altun (2010), üstün yetenekli öğrencilerin mükemmeliyetçilik özelliklerini, okul motivasyonlarını, öğrenme stillerini ve akademik başarılarını incelemiştir. Kahraman (2013), üstün

yetenekli 6, 7 ve 8. öğrencilerinin çoklu zekâ alanlarına göre mükemmeliyetçilik düzeylerini incelemiştir. Aydoğdu (2014), 9. Sınıf üstün zekalı öğrencilerin problem çözme stratejilerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Sezgin (2013), psikolojik açıdan bireyin hürriyetine ilişkin özelliklerinin büyük bir kısmını kapsadığı düşünülen yönetici işlevlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlamıştır. Akkan (2010), orta öğretim kademesindeki üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordama gücünü araştırmıştır. Ayrıca öğrencilerinin duygusal zekâ, yaratıcılık ve yaşam doyumları düzeylerinin cinsiyet, algıladıkları ekonomik düzey, doğum sırası, birey sayısı, anne-baba beraber olup olmadığı, yaşadığı yer, anne-baba eğitim durumu ve algıladıkları anne-baba tutumları gibi bağımsız değişkenler göre farklılaşma gösterip göstermediğini incelemiştir. Çöllüoğlu Gülen (2014), eğitimsel veri madenciliği yöntemlerinden sınıflandırma analizi ile üstün yetenekli öğrencilerin ilgi alanlarını tahmin etmiş ve birliktelik analizi ile bu öğrencilerin sıklıkla bir arada ilgi duydukları alanları belirlemiştir. Bozkurt Tiryaki (2014), akademik başarısı sınıf ortalamasının altında kalan üstün zekâlı ortaokul öğrencilerin mükemmellik düzeyleri ile algıladıkları anne-babalarının tutumları arasındaki anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını saptamıştır. İnci (2014), ilköğretim kademelerinde eğitime devam eden üstün yetenekli öğrencilerin üstün performans alanlarından kaynaklanan özelliklerinin ne gibi sınıf yönetimi sorunlarına yol açtığını incelemiştir. Bu amaç çerçevesinde üstün yetenekli bireylerin genel zekâ düzeyleri ve üstün yetenek alanlarından kaynaklanan liderlik, mükemmeliyetçilik, yaratıcılık performanslarının belirlemiştir. Akkan (2012), üstün zekâlı 6–8. sınıf öğrencilerinin iki farklı akademik ortamdaki sosyometrik statülerine göre empatik eğilimleri, yaşam doyumları ve aile yaşantılarının incelenmesini amaçlamıştır.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenleri ve/veya Velileriyle Yapılan Çalışmalara İlişkin Bulgular

Kunt (2012), fen ve teknoloji öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin tutumlarının belirlenmesini ve fen ve teknoloji dersi programının üstün yeteneklilerin eğitimi açısından değerlendirilmesini amaçlamıştır. Fen ve teknoloji öğretmenlerinin, üstün yeteneklilik ve üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin tutumlarını; cinsiyetlerine/ yaşlarına/mesleki kıdemlerine/ eğitim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek istemiştir. Ayrıca fen ve teknoloji öğretmenlerinin üstün yeteneklilere verilecek eğitiminin gerekliliği, BİLSEM’lerin işlevi ve BİLSEM’lere işbirliği durumlarına hakkındaki görüşleri ortaya konmuştur. Sürmeli (2015), sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların özellikleri hakkındaki farkındalık düzeylerini belirlemiştir. Şayır (2015), üstün yetenekli çocuklara ilişkin sınıf öğretmenlerinin bilgi düzeylerini belirlemiştir. Şahin (2012), genel eğitim okullarında ilköğretim birinci kademe 2., 3., 4., ve 5. sınıflarda görev yapan öğretmenlerin üstün

yetenekli öğrencinin özelliklerine ilişkin bilgi düzeylerinin tespit edilmesi ile üstün yetenekli çocukların belirlenmesine yönelik alacakları eğitimin bilgi düzeyine etkisini incelemiştir. Alkan (2013), ilkököl 3. sınıflarda görev yapan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencinin özelliklerine ilişkin bilgi düzeylerinin tespit edilmesini ve üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesine yönelik alacakları eğitimin bilgi düzeyine etkisini incelemiştir. Mertol (2014), ABD ve Türkiye’de üstün zekâlı çocuklara sosyal bilgiler dersi veren öğretmenlerin sosyal bilgiler derslerinde uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemiştir. Akar (2015), üstün yetenekli ilkököl öğrencilerini genel eğitim sınıfında destekleyecek olan sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlikleri ortaya çıkarmıştır. Küçüköğlü (2014), Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu öğrencilerinin, velilerin ve öğretmenlerin okulla ilgili görüş ve beklentilerini incelemiştir. Şenol (2011), Bilim ve Sanat Merkezleri’nde görev yapan öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin görüşlerini belirlemiştir. Afat (2013b), üstün zekâlı öğrencilerin ebeveynlerinin farkındalıklarını geliştirmeye yönelik bir eğitim programı geliştirmiş ve bu programın etkililiğini sınamıştır. Bu amaçla 10 haftalık eğitim programı geliştirmiş ve programın etkililiğinin sınanması için Ebeveyn Farkındalıkları Ölçeğini geliştirmiştir.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Duyuşsal Özellikleri İle Yapılan Çalışmalara İlişkin Bulgular

Esen (2011), ilköğretim düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin sahip oldukları çevre bilgilerinin ve çevreye yönelik tutumlarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve ailelerin sosyoekonomik düzeyleri değişkenlerine göre incelemiş, çevre bilgileri ile çevreye yönelik tutumları arasında bir ilişki olup olmadığını durumunu belirlemiş ve çevre problemlerine ilişkin çözüm yolları üretebilme düzeylerini belirlemiştir. Kansu Çelik (2015), ülkemizin doğu ve batısında eğitim gören üstün zekâlı bireylerin çeşitli değişkenler açısından Görsel Sanatlar Dersine ilişkin tutumları belirlenmiştir. Usta (2016), üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri ve farklı değişkenler açısından fark olup olmadığını incelemiştir. Hızlı (2013), üstün zekâlı ve yetenekli çocukların matematik dersine yönelik tutumlarını cinsiyet, sınıf düzeyi, ebeveyn öğrenim düzeyi, ebeveyn mesleği, sosyo-ekonomik durum ve matematik başarıları açısından incelemiştir. Kirişçi (2013), üstün ve normal zekâ düzeyindeki öğrencilerin matematikte öz-düzenleyici öğrenmeleri (bilişsel strateji kullanımı ve öz-düzenleme) ve motivasyonel inançlarındaki (içsel amaçlı odaklanma, dışsal amaçlı odaklanma, konu değeri, sınav kaygısı ve öz-yeterlik) farklılıkları cinsiyet, sınıf düzeyi ve matematik başarıları açısından belirlemiş ve Raven SPM Testi puanı ile matematikte öz-düzenleyici öğrenme ve motivasyonel inançlar birleşenleri arasındaki ilişkiyi açıklamıştır. Aşut (2013), üstün yetenekli ilköğretim öğrencilerinin fen bilimlerine yönelik motivasyon, fen bilimlerine ilişkin başarıları ve bilimsel epistemolojik inançları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemiştir. Bilim ve Sanat

Merkezlerinde eğitim gören üstün yetenekli 5., 6., 7., ve 8. sınıf öğrencilerin sahip olduğu bilimsel epistemolojik inançların fen öğrenmeye yönelik motivasyon düzeyi ve fen başarısı ile ilişkisini incelemiştir. Köroğlu (2014), üstün yetenekli çocukların sosyal medya kullanım motivasyonlarını kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı perspektifinde tespit etmiştir. Özsoy (2015), özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yazma kaygısı seviyelerini belirlemiş ve yazma kaygılarını çeşitli değişkenler açısından incelemiştir.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Görüş ve/veya Algılarına Yönelik Araştırmalara İlişkin Bulgular

Elcik (2015), üstün yetenekli öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyi ile sosyal-duygusal becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan çalışma ile insanlığın en önemli sermayesi olan üstün yetenekli bireylerin, ihmal edilen sosyal ve duygusal becerilerine dikkat çekilmiş ve farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Kemaneci (2012), üstün yetenekli öğrencilerin bilim insanı hakkındaki imaj ve görüşlerini ortaya koymuştur. Çikrıkci (2012), üstün yetenekli öğrencilerin biliş ötesi farkındalık düzeyleri ile öz yeterlik algılarının yaşam doyumlarını yordayıcı gücünü belirlemiştir. Çalışmada biliş ötesi farkındalık düzeyleri, öz yeterlik algıları ve yaşam doyum düzeylerinin cinsiyete, sınıf düzeyine, algılanan ebeveyn tutumuna ve ilköğretim çağında Bilim ve Sanat Merkezlerine devam edip etmeme durumuna dayalı farklılıkları da incelenmiştir. Özbaş (2010), üstün ve normal zekâ düzeyine sahip 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul ret düzeyleri ile empati düzeyleri arasındaki ilişkiyi saptamıştır. Çelikkelen (2010), üstün yetenekli öğrencilerin fen ve teknoloji dersinde karşılaştıkları güçlüklerin değerlendirilmesini amaçlamıştır. KESER (2012), üstün yetenekli öğrencilerin bilim ve bilim insanlarına yönelik görüşlerini ve bu görüşleri etkileyen faktörleri belirlemiştir. Güneş (2014), üstün zekâli ve üstün yetenekli birey tanısı almış ve Üsküdar ilçesinde bir özel ortaokula devam etmekte olan öğrencilerin gözündeki okul yönetimi algısının ortaya çıkarmıştır. Toplu (2013), üstün yetenekli lise öğrencilerinde gözlenen mükemmeliyetçi tutumlar ve problem çözme becerileri ile problem çözme becerilerine yönelik yetersizlik algılarının psikolojik iyilik hali ile ilişkileri ve psikolojik iyilik haline katkıları incelemiştir. Öpengin (2011), üstün zekâ etiketinin üstün zekâli olarak tanılanan öğrencilerin kendilerine ve ebeveynlerinin ve arkadaşlarının tutumlarına ilişkin algıları üzerindeki etkilerini araştırmıştır.

Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Ölçek Geliştirme/Uyarlama Çalışmalarına İlişkin Bulgular

Binici (2014), 7-11 yaş arasındaki üstün zekâlılar okulunda eğitim gören ve normal müfredatı takip eden resmi ve özel okullarda okuyan öğrencilerin denetim odağı özellikleri “Goodenough-Harris İnsan Çiz” testi açısından değerlendirilerek karşılaştırmıştır. Avcı (2015), Üstün Yetenekliler Eğitim Programları

Değerlendirmeleri Öğrenci Formunun (ÜYEP-DÖF) revize edilmesi ve yeni ölçeğin psikometrik özelliklerinin araştırılmasını hedeflemiştir. ÜYEP-DÖF'ün iç tutarlılık değeri mükemmel düzeyde bulunmuştur. Ancak faktör analizi, başlangıçta önerilen kuramsal yapıyı desteklememiştir. Faktör yüklerinin ölçeği tek faktörlü bir yapıya zorladığı görülmüştür. Karadağ (2015)'in araştırma konusu, ülkemizde okul öncesi dönemde potansiyel üstün yetenek/zekâya sahip çocukların nasıl belirlendiğinin incelenmesi ve okul öncesi dönemde 4-6 yaş aralığındaki çocukların üstün zekâ/yetenek potansiyellerini belirlemek amacıyla "Gifted Rating Scale Preschool Kindergarten Form" ölçme aracının uyarlanması, güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarının yapılmasıdır. Erdoğan (2016), Gagné ve Nadeau (1991) tarafından geliştirilen ve orijinal adı "Opinions about the Gifted Students and Their Education" olan "Üstün Zekâlı Öğrenciler ve Eğitimlerine Yönelik Tutum Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerini belirlemiştir. Tuna (2010), Raven Standart İlerleyen Matrisler Plus Testi'nin 14-15 yaş grubu için geçerlik, güvenilirlik ve ön norm çalışmalarının yapılmasını ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda üstün olan ve olmayan öğrencilerin duygusal zekâları açısından karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Darga (2010), Brigance K&1 Screen II'nin uyarlama çalışmasını yaparak ilköğretim 1. sınıfta saptanan üstün yetenekli çocuklara ve sınıf arkadaşlarına uygulanan zenginleştirme programının çoklu zekâ alanlarındaki performansları üzerindeki etkisini araştırmıştır. Alma (2015), Türkçeye çevrilip, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan —The Gifted Rating Scales— Preschool/Kindergarten Form (GRS-P) (Üstün Yetenekliliği Derecelendirme Ölçekleri- Okulöncesi/ Anaokulu Formu) okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 4:0-6:11 yaş çocuklarının üstün yetenek potansiyellerini belirlemede geçerli ve güvenilir midir sorusuna cevap aramıştır.

Üstün Yeteneklilerle İlgili Yapılmış Meta-analiz Araştırmalarına İlişkin Bulgular

Güçin (2014), Türkiye'de üstün yetenekliler ve üstün zekâlılar alanında yapılmış akademik çalışmaların ne düzeyde olduğunu saptamıştır. Nacar (2015), 2005-2014 yılları arasında Türkiye'de ve dünyada üstün yeteneklilerin matematik eğitimine yönelik yapılan çalışmaları çeşitli boyutlarda incelemiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, 2010-2016 yılları arasında yapılan üstün yeteneklilerle ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesi üzerine çalışılmıştır. Araştırma; üstün yetenekli, lisansüstü çalışmalar, tez anahtar kelimeleriyle yapılmıştır. Benzer konuda araştırma yapacak kişilerin daha geniş zaman dilimlerinde değerlendirme yapabilirler. Erişime açık olan tezler araştırmaya dahil edilmiştir. Başka çalışmalar için erişim şartı aranmadan ilgili üniversitelerin kütüphanelerine gidilip ya da yazar veya danışmanlarla iletişime geçilip evrendeki tüm tezler kullanılabilir. Ülkemizdeki çalışmalar kapsamında ulaşılan

lisansüstü tezler Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi resmi sitesiyle sınırlı kalmıştır. Avrupa’da, Amerika’da, Ortadoğu’da ..vs yapılmış lisansüstü çalışmalara ulaşılabiliirse bundan sonraki araştırmalar daha kapsamlı bir hal alabilir. Özel eğitimin alt dalı olan üstün yeteneklilerle ilgili çalışmalar gün geçtikçe gelişmektedir. Üstün yeteneklilerle çalışan eğitim bilimcilerin, öğretmenlerin, anne-babaların, eğitim yöneticilerinin, konuyla ilgilenen sivil toplum örgütü üyelerinin ve tüm vatandaşların bu alanda yapılmış olan tezleri sistemden indirmeleri, okumaları, araştırmaları oldukça zordur. Araştırmanın üstün yeteneklilerle ilgili literatürün genel çerçevesini görmek bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu araştırma 2010-2016 yıllarındaki çalışmalarla sınırlı tutulmuştur. Araştırma sadece Türkiye yapılan lisansüstü çalışmalarla sınırlı tutulmuştur. Bu araştırma sadece lisansüstü çalışmaların amaçları derlenmiştir. Bu çalışmada lisansüstü tezler on farklı kategoriye ayrılıp çalışma alanlarına göre her araştırma bir kategoriye dahil edilmiştir. Yeni araştırmalarda farklı özellikler dikkate alınarak çalışma yinelenebilir.

Özenç ve Özenç (2013), yaptıkları araştırmanın sonucunda Ankara ve İstanbul’da yapılan tezlerin sayılarının toplamının Anadolu’daki diğer illerinkinin toplamından daha fazla olduğunu; devlet, çeşitli kurum ya da kuruluş tarafından Anadolu’nun diğer illerinde de üstün yetenekli çocukların eğitiminin yapıldığı okulların açılmasının sağlanmasını belirtmişlerdir.

Üstün yetenekli bireylerin her ülkede nüfusuna oranla varlığı bilinmektedir Bir potansiyel olarak seçkin ve stratejik bir kıymet ifade eden bu varlığın değerlendirilmesi halinde o ülkeye/topluma, geniş olarak bütün insanlığa yararlar sağlayacağı tartışmasız bir gerçektir. Değerlendirilmemesi halinde ise bu potansiyelin nötr olması yanında psikolojik ve kişilik bozuklukları olan sorunlu bir kesim haline dönüştüğü bir vakıadır (Bilgili, 2000).

Küçük üstün yeteneklileri yetiştirmede ilk görev ailelere ve ardından öğretmenlere düşmektedir. Ebeveynlerin ve öğretmenlerin üstün yetenekli çocuğu yetiştirmede benimsedikleri uygun yaklaşımlar, kendi yaşamlarındaki birçok zor durumla başa çıkmaları bu konuda onlara yardımcı olacaktır. Ancak bu durum yetişkinler öncelikle çocukların gelişim özelliklerini dikkate alarak onların ihtiyaçları üzerine odaklandıkları ve birlikte olunan ortamlarda birbirleriyle nasıl uzlaşmaya varabilecekleri konusunda görüş birliğinin vardıkları daha etkin bir iletişim ortamı içerisinde gerçekleşir (Robinson, 1993 akt. Dağlıoğlu, 2015).

Öğretmenler, yetenekli öğrencileri belirlemekten birinci derecede sorumlu kişilerdir. Öğretmenlerin yetenekli çocukların farklılıklarını anlayabilmeleri, bu çocukların özellikleri hakkında bilgi sahibi olmalarına ve olumlu bir bakı açısıyla yaklaşımlarına bağlıdır (Eraslan Çapan, 2010). Tek düze bir eğitim yerine bireysel farklılıkların göz önüne alan eğitim anlayışının hakim olduğu günümüzde öğretmenler, güncel ve sorunlu konulardan olan üstün yetenekli eğitim konularıyla sıkça karşı karşıya gelmektedirler. Öğretmen adaylarındaki üstün yetenekli eğitime

ilişkin ne olumlu ne de olumsuz tutumu göstermeyen kararsız durum, ülkemizde üstün yetenekli eğitime ilişkin genel politika seyrinin bir yansıması olarak da görülebilir. Bu açıdan ülkemizin de üstün yetenekli eğitimle ilgili duruşunu yeniden gözden geçirerek, öğretmen yetiştirme, eğitim programları geliştirme alanlarındaki eksiklerini gidermesi gerekmektedir (Tortop, 2014).

Öğretmenler, öğretmen adayları, veliler, yöneticiler ile üstün yeteneklilere ilişkin algıları, görüşleri, metaforları incelenebilir. Üstün yeteneklilerin eğitim sorunları ile ilgili veliler ve öğretmenlerle çalışmalar yapılabilir. Üstün yetenekli öğrencilerle veya bu çocukların öğretmenleriyle çalışmanın yanısıra üstün yetenekli öğretmenlerle de çalışılabilir. Öğretmenlik mesleğinde üstün yetenekli birinin sorunları, iş doyumunu, mesleki hazzı..vs çalışılacak değişkenlerden olabilir.

Kaynaklar

- Afat, N. (2013a). Çocuklarda Üstün Zekânın Yordayıcı Olarak Ebeveyn Tutumları, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 20 (1): 155-168.
- Afat, N. (2013b). Üstün Zekâlı Çocukların Ebeveynlerine Yönelik Geliştirilen Aile Eğitim Programının Etkililiğinin Sınanması (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Akar, İ. (2010). İlköğretim Kademesindeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Rehberlik Gereksinimlerinin Ebeveynlerin ve Öğretmenlerin Görüşlerine Dayalı Olarak Belirlenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Akar, İ. (2015). Üstün Yetenekli Öğrencileri Genel Eğitim Sınıfında Destekleyecek Sınıf Öğretmeninin Sahip Olması Gereken Yeterlikler (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Akça (Üşenti), Ü. (2013). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilere Uygulanan Farklılaştırılmış Türkçe Öğretim Uygulamalarının Etkililiğinin Sınanması (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Akgül, S. (2014). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Matematik Yaratıcılıklarını Açıklamaya Yönelik Bir Model Geliştirilmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Akkan, E. (2010). Orta Öğretimdeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Duygusal Zekâ ve Yaratıcılık Düzeylerinin Yaşam Doyumlarını Yordama Gücü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Akkan, H. (2012). Üstün Zekâlı 6-8. Sınıf Öğrencilerinin İki Farklı Akademik Ortamdaki Sosyometrik Statülerine Göre Empatik Eğilimleri, Yaşam Doyumları ve Aile Yaşantıları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Akkaya, G. (2016). Rol Model İçerikli Animasyonların Üstün Yetenekli 4. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersinde Zihinsel Risk Alma Davranışları ve Öğrenmelerine Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Aksoy, E. (2014). Matematik Alanında Üstün Yetenekli ve Zekâlı Öğrencilerin Bazı Değişkenler Açısından Veri Madenciliği İle Belirlenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Alkan, A. (2013). Öğretmenler İçin “Üstün Zekâlı/Yetenekli Öğrencilerin Belirlenmesi Eğitim Yazılımı”nın Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi; Ankara.
- Alma, S. (2015), Üstün Yetenekliliği Derecelendirme Ölçekleri-Okulöncesi/Anaokulu Formu (GRS-P)'nin Türkçeye Uyarlanması (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Altıntaş, E. (2014). Üstün Zekâlı Öğrenciler İçin Yeni Bir Farklılaştırma Yaklaşımının Geliştirilmesi ve Matematik Öğretiminde Uygulanması (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Altun, F. (2010). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Mükemmeliyetçilik Özellikleri, Okul Motivasyonları, Öğrenme Stilleri ve Akademik Başarıları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Aşut, N. (2013). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Epistemolojik İnançlarının Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Düzeyi ve Fen Başarısıyla İlişkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Atalay, Z. Ö. (2014). Farklılaştırılmış Sosyal Bilgiler Öğretiminin Üstün Zekâlı Öğrencilerin Akademik Başarı, Tutum, Eleştirel Düşünme ve Yaratıcılıklarına Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi.
- Ateş, E. (2014). Üstün Yetenekli 6. Sınıf Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitimi Programının Etkililiği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Avcı, G. (2015). Üstün Yetenekliler Eğitim Programları Değerlendirmeleri Öğrenci Formunun (ÜYEP-DÖF) Revize Edilmesi ve Psikometrik Özelliklerinin Araştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Aydoğdu, M. Z. (2014). 9. Sınıf Üstün Zekâlı Öğrencilerin Geometri Problem Çözme Stratejileri ve Van Hiele Geometri Düşünme Düzeyleri İle İlişkilendirilmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Aygün, B. (2010). Üstün Yetenekli İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Matematik Programına Yönelik İhtiyaç Analizi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bağav, M. (2015). Üstün Yetenekli Öğrencilerde Öğrenme Stilleri (Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi Örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bakır, B. (2015). Üstün Zekâlı Olan ve Üstün Zekâlı Olmayan Öğrencilerin Benlik Algısı ve Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Stilleri Üzerine Bir Yapısal Eşitlik Modellemesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi.
- Baltacı, R. (2013). Üstün Zekâyı Yeteneğe Dönüştürmek: Gelişimsel Bir Teori Olarak Ayrımsal Üstün Zekâ ve Yetenek Modeli. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 14(1) 1-20
- Bapoğlu, S. S. (2010). Üstün ve Normal Çocukların Yaratıcı ve Eleştirel Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Batdal Karaduman, G. (2012). İlköğretim 5. Sınıf Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Farklılaştırılmış Geometri Öğretiminin Yaratıcı Düşünme, Uzamsal Yetenek Düzeyi ve Erişime Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Baykoç Dönmez, N. (2012). Üstün Yetenekli Çocuklar E. Nilgün METİN (Editör) Özel Gerekli Çocuklar. Maya Akademi: Ankara.
- Baykoç Dönmez, N. (2014). Üstün Gelişimler ve Eğitimleri. Vize: Ankara.
- Bildiren, A. (2013) Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğrenme Stilllerinin İncelenmesi. Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 1(1): 10-21.
- Bilgili, A.E. (2000). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Sorunu. (Sosyal Sorumluluk Yaklaşımı). M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 12, 59-74.
- Binici, C. (2014). 7-11 Yaş Arası Üstün ve Normal Gelişim Gösteren Çocukların Aldıkları Müfredat Türüne Göre Denetim Odağı Özelliklerinin “Goodenough-Harris İnsan Çiz Testi” Açısından Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Bozkurt Tiryaki, M. (2014). Akademik Başarısı Sınıf Ortalamasının Altında Kalan Üstün Zekâlı Ortaokul Öğrencilerin Mükemmellik Düzeyleri İle Algıladıkları Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi, İstanbul.
- Bulut, İ. (2010). Türkiye’de Üstün Zekâlı Çocuklar Örneğinde Erken Yaşta Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğretimi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Çamcı Erdoğan, S. (2014). Bilimsel Yaratıcılığı Temel Alan Farklılaştırılmış Fen ve Teknoloji Öğretiminin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Başarı, Tutum ve Yaratıcılığına Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Cevher, A. H. (2015). Sekizinci Sınıf Üstün Yetenekli Öğrencilerin Anomalik Durumlara Odaklı Argümantasyon (Dayanaklandırma) Sürecinin Bilimsel Yaratıcılık Düzeylerine Etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Çakır, L. (2015). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Mentorluk ve Bir Model Önerisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Çakır, M. (2011). Üstün Yetenekli Öğrencilerin İletkenlik ve Yalıtkanlık Kavramları Hakkındaki Zihinsel Modellerinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Çalıköğlü, B. S. (2014). Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Öğrencilerde Derinlik ve Karmaşıklıkça Göre Farklılaştırılmış Fen Öğretiminin Başarı, Bilimsel Süreç Becerileri ve Tutuma Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Çamdeviren, Ş. (2014). Bilim ve Sanat Merkezine (BİLSEM) Devam Eden Üstün Yetenekli Çocukların Anne Babalarının Karşılaştıkları Güçlükler (Sakarya İli Örneği) (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi.
- Çelikkelen, H. (2010). Bilim Sanat Merkezlerinde Bilim Birimlerinden Destek Alan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Kendi Okullarında Fen ve Teknoloji Dersinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çikrikci, Ö. (2012). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bilişötesi Farkındalık Düzeyleri İle Öz Yeterlik Algılarının Yaşam Doyumunu Yordama Gücü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Çöllüoğlu Gülen, Ö. (2014). Veri Madenciliği Teknikleri İle Üstün Yetenekli Öğrencilerin İlgili Alanlarının Analizi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Dağlıoğlu, E. (2015). Erken Çocuklukta Üstün Yetenek. Feyzullah Şahin (Editör) Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi. Pegem Akademi: Ankara.
- Darga, H. (2010). Brigance K&1 Screen II İle İlköğretim 1. Sınıfta Saptanan Üstün Yetenekli Çocuklara ve Sınıf Arkadaşlarına Uygulanan Zenginleştirme Programının Çoklu Zekâ Alanlarındaki Performans Düzeylerini Arttırmaya Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Demirel Gürbüz, Ş. ve Ayas, M. B. (2014). Üstün Zekâlılar ve Eğitimleri. Sezgin Vural (Editör) Özel Eğitim. Maya Akademi: Ankara.
- Deringöl Karataş, Y. (2013). Farklılaştırılmış Matematik Öğretiminin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerde Erişkiye, Yaratıcılığa, Tutuma ve Akademik Benliğe Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Doğan, S. (2015). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Duman, M. (2013). Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Bireylere Yönelik Eğitim Modelleri ve Öğretimsel Uygulamaları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi, İstanbul.

- Elcik, F. (2015). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Çevresinden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi İle Sosyal Duygusal Becerileri Arasındaki İlişki (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Eraslan Çapan, B. (2010). Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Öğrencilere İlişkin Metaforik Algıları, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3 (12), 140-154.
- Ercan, F. (2013). Fen Alanında Üstün Yetenekli Öğrencilerin Tanılanmasına Yönelik Bir Model Geliştirme Önerisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Erdoğan, M. N. (2015). Eğitim Programında ve Uygulamada Farklılaştırma Farklılaştırılmış Öğretim İçin Strateji ve Modeller. Pegem Akademi: Ankara.
- Erdoğan, R. (2016). Üstün Zekâlı Öğrenciler ve Eğitimlerine Yönelik Tutum Ölçeği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Erkan Süel, E. (2011). İlköğretim 1. Sınıf Üstün ve Normal Zekâ Düzeyindeki Öğrencilerin Fonolojik Farkındalık Düzeylerinin Okuma Başarıları Üzerine Etkisinin Karşılaştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Esen, T. (2011). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Çevreye Yönelik Bilgi ve Tutumlarının İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adıyaman Üniversitesi.
- Eşsizzoğlu, G. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Üstün Zihin Düzeyindeki Öğrencilerin Erişilerine, Yaratıcı ve Eleştirel Düşünme Düzeylerine Etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Genç, M. A. (2013). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Görsel Sanatlar Eğitiminde Disiplinlerarası Öğretim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi (Konya Bilsen Örneği) (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Gözetin, S. (2016). Üstün ve Normal Zekâlı Öğrencilerin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- Güçin, G. (2014). Türkiye’de Üstün Yetenekliler ve Üstün Zekâlılar Alanında Yapılmış Akademik Çalışmaların Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Güneş, A. (2010). İlköğretim Çağındaki Üstün Yetenekli Öğrencilerle Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Liderlik Becerilerinin Karşılaştırılması (Kırşehir İli Örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Güneş, D. (2014). Üstün Potansiyelli Öğrencilerin Okul Yönetimi Algısının İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Gürel, R. (2011) İlköğretim İkinci Kademedeki Okuyan Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Öğrencilerin Matematik Kaygı Düzeyleri ve Bunların Kaynakları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Hızlı, E. (2013). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Matematik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- İlter, B. (2015). Bibliyoterapi Tekniğinin Üstün Yetenekli Çocukların Mükemmeliyetçilik Düzeylerine Etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- İnci, G. (2014). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıf İçi Davranış Sorunlarının Belirlenmesi ve Çözüm Önerileri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi.
- Kahraman, S. (2013). Üstün Yetenekli 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Alanlarına Göre Mükemmeliyetçilik Düzeylerinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi, İstanbul.
- Kangal, B. (2010). Normal ve Üstün Yetenekli Çocukların Ahlakî Yargılarının Karşılaştırılması ve Yaratıcı Drama Programının Çocukların Ahlakî Yargılarına Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Kansu Çelik, F. (2015). Üstün Zekâlı Bireylerin Görsel Sanatlar Eğitime İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Şanlıurfa ve İstanbul İli Örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.
- Kaplan Sayı, A. (2013). Farklılaştırılmış Yabancı Dil Öğretiminin Üstün Zekâlı Öğrencilerde Erişime, Eleştirel Düşünmeye ve Yaratıcılığa Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Kara, N. (2016). Üstün Zekâlı Çocukların Duygusal Zekâyâ İlişkin Gelişim Süreçlerinde İletişimin Rolü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi.
- Karabey, B. (2010). İlköğretimdeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yaratıcı Problem Çözmeye Yönelik Erişim Düzeylerinin ve Kritik Düşünme Becerilerinin Belirlenmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Karabulut, R. (2010). Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminin Tarihi Süreci (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Karadağ, F. (2015). Okul Öncesi Dönemde Potansiyel Üstün Zekâlı Çocukların Belirlenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Karasar, N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kemaneci, G. (2012). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bilim İnsanı Hakkındaki İmajlarının Araştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Keser, F. F. (2012). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bilim ve Bilim İnsanına Yönelik Görüşlerinin ve Bu Görüşleri Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kılıç, C. (2010). Enderun Mektebi Örneğinde Günümüz Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminin Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kirişçi, N. (2013). Üstün ve Normal Zekâ Düzeyindeki Öğrencilerin Matematikte Öz-Düzenleyici Öğrenmeleri ve Motivasyonel İnançları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Koçyiğit, N. (2015). Üstün Zekâlı Ve Normal Zekâlı Ortaokul Öğrencilerinin Problem Çözme Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Konyaloğlu, A. P. (2013). Bilinçli Hipnoz İle Sınav Kaygısı Programının Üstün Zekâlı Öğrencilerin Sınav Kaygılarını Azaltmadaki Etkilerinin Karşılaştırılması (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Kök, B. (2012). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerde Farklılaştırılmış Geometri Öğretiminin Yaratıcılığa, Uzamsal Yeteneğe ve Başarıya Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Kömek, E. (2012). Bilim Sanat Merkezlerinde Bilim Etkinliklerinden Faydalanan Üstün Zekâlı Öğrencilerin Bilim Okuryazarlığının Analizi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Koroğlu, İ. Ş. (2014). Üstün Yetenekli Çocukların Sosyal Medya Kullanım Motivasyonları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Kunt, K. (2012). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Üstün Yeteneklilik ve Üstün Yeteneklilerin Eğitimi İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Kurtulmuş, Z. (2010). Bilim ve Sanat Merkezine Devam Eden Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerine Verilen Bilgisayar Temelli Eğitimin Aile Bireylerinin Aile İlişkilerini Algılamalarına ve Çocukların Mükemmeliyetçilik Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Küçüköğlü, M. (2014). Üstün ve Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Model Olan Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu Üzerine Bir Araştırma (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Levent, F. (2011). Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Görüş Politikalarının İncelenmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Maba, A. (2014). Türkiye’de Müzik Alanında Potansiyel Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimlerinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- MEB (2007). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111226_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeli_gon.pdf adresinden 15.11.2016 tarihinde indirilmiştir.
- Mertol, H. (2014). Türkiye ve ABD’de Üstün Zekâlı Çocuklara Sosyal Bilgiler Dersi Veren Öğretmenlerin Görüş ve Uygulamaları (Hope Projesi ve Bilsen Örneği) (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Nacar, S. (2015). 2005-2014 Yılları Arasında Üstün Yeteneklilerin Matematik Eğitimi Üzerine Yapılan Çalışmalar (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Oğurlu, Ü. (2012). Liderlik Becerileri Geliştirme Programının Üstün Zekâlı Olan ve Olmayan Öğrencilerin Liderlik Becerilerine Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Orhan Karsak, H. G. (2014). Bireysel ve İşbirlikli Blogla Bütünleştirilmiş Yazma Öğretiminin Normal ve Üstün Zekâlı Öğrencilerin Yazma Performanslarına Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Öpengin, E. (2011). Üstün Zekâlı Öğrencilerin Bakış Açısıyla Üstün Zekâ Etiketinin Öğrencilerin Çeşitli Algıları Üzerindeki Etkileri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Özarslan, M. (2015). Proje Paydaşlarının Bilsen Biyoloji Projeleri Hakkındaki Düşünceleri ve Bu Projelerin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Biyoloji Öğrenmeye Yönelik Motivasyonları İle Bilimsel Tutumlarına Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Balıkesir Üniversitesi.
- Özbaş, E. (2010). Üstün ve Normal Zekâ Düzeyine Sahip 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Ebeveyn Kabul Ret Düzeylerini Algılayışlarıyla Empati Düzeyleri Arasındaki İlişki (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Özdemir, Ö. (2010). Üstün Yetenekli Öğrencilerde Yaratıcı Yazma Çalışmalarının Düzeyleri İlköğretim 6, 7, 8. Sınıf Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özden, B. (2015). Yönetim Bilimi Açısından Üstün Yetenekli Çocukların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Özenç, M., ve Özenç, E. (2013). Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu olarak incelenmesi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 171, 13-28.
- Özsoy, Y. (2015). Özel Yetenekli (Üstün Zekâlı ve Yetenekli) Ortaokul Öğrencilerinde Yazma Kaygısı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi.
- Özyaprak, M. (2012). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilere Yönelik Farklılaştırılmış Matematik Öğretiminin Erişi, Tutum ve Yaratıcılığa Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Robinson, A. Shore, B. M., Enersen, D. L. (2014). Üstün Zekâlılar Eğitiminde En İyi Uygulamalar Üzeyir Oğurlu, Fatih Kaya (Çeviri Editörleri). Nobel: Ankara.
- Saban, A. (2008). Okula İlişkin Metaforlar, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 55, 459-495.

- Sak, U. (2009). *Üstün Yetenekliler Eğitim Programları*. Maya Akademi: Ankara.
- Sak, U. (2016). *Yaratıcılık Gelişimi ve Eğitimi* (2. Baskı). Vize: Ankara.
- Saranlı, A. G. (2011). *Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerine Yönelik Geliştirilen Aile Rehberliği Programlarının Etkililiğinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Schreglmann, S. (2016). *Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrenciler ile İlgili Yapılan Yükseköğretim Tezlerinin İçerik Analizi (2010–2015)*. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 4(1): 14-26.
- Sezgin, A. S. (2013). *6-8 Yaş Arası Üstün ve Normal Çocukların Yaş, Zekâ ve Duygu Kontrolü-İrade Eğitimi Almış Olma Bağlamında Karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi.
- Sontay, G. (2013). *Üstün Yetenekli Öğrencilerle Akranlarının Çevre Okuryazarlığı Düzeylerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tokat.
- Stuart, T., Beste, A. (2008). *Farklı Olduğumu Biliyordum “Üstün Yeteneklileri Anlayabilmek” Armağan Gönenli (Çeviren)*. Kök: Ankara.
- Susam, E. (2012). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi İle Matematik Dersinde Üstün Zekâlı Öğrencilere Yönelik Uygulamaların Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Sürmeli, V. (2015). *Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrenciler Hakkındaki Farkındalık Düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Sürücü, Ş. (2013). *Üstün Yeteneklilerin Psikolojik Belirtileri, Stres Kaynakları ve Stres Karşısındaki Tepkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Şahin, F. (2012). *Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrenciler ve Özellikleri Hakkında Bilgi Düzeylerini Artırmaya Yönelik Eğitim Programının Etkililiği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Şayir, T. (2015). *Üstün Yetenekli Çocuklara İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Şenol, C. (2011). *Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Bilsem Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Tantay, Ş. (2010). *Özel veya Üstün Yetenekli Çocuklara Eğitim Veren Okul ve Merkezlerin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Topçu, S. (2015). *Üstün ve Normal Zihin Düzeyine Sahip Öğrencilerde İçsel-Dışsal Motivasyon ve Benlik Saygı Düzeyi Arasındaki İlişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Toplu, E. (2013). *Üstün Yetenekli Ergenlerde Görülen Mükemmeliyetçi Tutumlar ve Problem Çözme Becerilerinin Psikolojik İyi Hali İle İlişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Tortop, H. S. (2014). *Öğretmen adaylarının üstün yetenekli ve çok kültürlü eğitime ilişkin tutumları*. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 16-26.
- Tortop, H. S. (2015). *Üstün yetenekliler üniversite küprüsü eğitim programı ÜYÜKEP Modeli*. Genç Bilge: Ankara.
- Tuna, C. (2010). *Raven’in İlerleyen Matrisler Plus Testinin 14–15 Yaş Çocukları Üzerinde Geçerlik, Güvenirlik ve Ön Norm Çalışmalarına Göre Üstün Olan ve Üstün Olmayan Öğrencilerin Duyusal Zekâ Düzeylerinin Karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.

- Umar, Ç. N. (2014). Karma Öğrenme Yöntemi İle Farklaştırılmış Öğretim Ortamının Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Eleştirel Düşünme Becerilerine ve Yaratıcılıklarına Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Usta, A. (2016). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerde İnternet Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Uyaroğlu, B. (2011). Üstün Yetenekli ve Normal Gelişim Gösteren İlköğretim Öğrencilerinin Empati Becerileri ve Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Ürek, H. (2012). Üstün Zekâlı Olan ve Olmayan İlköğretim Öğrencilerinin Fene ve Bilime Karşı Algı ve Tutumlarının Karşılaştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi.
- Üstünel, H. (2014). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Kullanımı İçin Sanal Gerçeklik Ortamında Kuvvet Geribeslemeli Haptik Uygulamaların Geliştirilmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Varlı, M. F. (2014). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Hafıza Performansına Eeg-Biofeedback Yönteminin Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Yaylacık, A. (2014). Üstün Yetenekli Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Öyküleyici Metin Yazma Becerileri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Vural, S. (2010). Yapılandırmacı Yaklaşım Uygun Geliştirilen Etkinliklerin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Kavramları Anlamalarına Etkisi: “Erişme, Donma, Buharlaşıma, Kaynama ve Yoğuşma” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Yaman, Y. (2014). Beyin Temelli Fen Öğretiminin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Yaratıcılıklarına, Eleştirel Düşüncelerine ve Tutumlarına Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Yavuzylmaz, B. (2012). Bilim ve Sanat Merkezlerine Devam Eden 7-11 Yaş Üstün Yetenekli Çocuklara Verilecek Sanat Eğitiminin Niteliği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Yazgan Sağ, G. (2012). Üstün Yetenekli Ortaöğretim Öğrencilerinin Matematiksel Problem Çözme Durumlarındaki Öz Düzenleme Davranışları (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım Doğru, S. S. (2013). Erken Çocukluk Döneminde Özel Eğitim (3. Baskı). Maya Akademi: Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, H. (2010). Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim ve Sanat Merkezleri (Bilsenler) Üzerine Bir Araştırma (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz Çelik, D. (2013). Üstün Zekâlı Olan ve Olmayan Öğrencilerin Mükemmeliyetçilik ve Akademik Özyeterlilikleri Arasındaki İlişki (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.